

Virek, četrtak in sobota
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ — „

Po pošti:
za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ — „

Vredništvo in opravništvo
je na stolnem trgu (Don-
platz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskane 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat,
veče pisemke se plača-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačat-
všek (steampelj) za 30 k.
Kopirani se ne vračajo
kopirani naj se blagovoljno
franktujejo.

Št. 150.

V Mariboru 23. decembra 1869.

Tečaj II.

Vabilo na naročbo.

Z novim letom nastopi „Slovenski Narod“ nov tečaj svoje delavnosti in vabi vse svoje dozdane prijatelje in vse slovenske rodoljube na novo naročbo.

Ne sklicuje se na svojo starost; tretje leto se le je, kar ide med narod buditi ga k krepkemu, neustrašenemu delovanju.

Dasi v pretečenih tečajih navzgor nismo Slovenci dosegli toliko, kakor smo hoteli in kolikor je treba bilo, zaznamuje z dobro vestjo ravno „Slov. Narod“ veliko uspeha na spoda j, med narodom, kjer živi prava mladostna moč, ki bode naposled zedinjena s svojo lastno in s silnostjo naše ideje nepremagljivo prodrla in zmagala.

Na stotine podpisov slovenskih mož iz vseh krajev Slovenije v našem listu, ki so z nami glas povzdignili za „zedinjeno Slovenijo“, priča nam jasno, da je ta misel globoko v narodu oživela se, da so naše tirjatve tudi tirjatve naroda slovenskega, ktere ga glasilo biti si bode naš list v čast in dolžnost stel, pa nikdar prevzetoval se biti njegov voditelj.

V zadnjih dveh letih je „Slov. Narod“ pokazal, da je dejansko izpolnil svoje obljube. Upa, da mu bodo njegovi bralci spričalo dali, ka se ni oziral na svojo lastno varnost, kader je bilo treba braniti slovenstvo proti množičim se nevarnostim in brezšteviliim napadom naših narodnih sovražnikov. Vihar poslednjih tiskovnih pravad, ki se je srečno razbil le nad svobodomiselnostjo slovenskih porotnikov, spričuje nam nepriljubljenost našega lista tam, kjer še vedno pogrešamo pravičnosti našemu jeziku in narodu.

Kakor vsacega poštenega rodoljuba, botelo je tudi nas, da smo morali zadnje leto grajati v lastnem taboru one sicer zaslužne možé, ki so ali s polovičnimi koraki, ali s škodljivo oprezovalnostjo napačen pot hodili. Upajmo, da se najdemo h koncu prihodnjega leta v narodnih in državopravnih rečeh vsi kakor k pravemu cilju — na eni in isti stezi. Zmerom pa nam ostane eno gesto: vse za narod, brez ozira na vse razmere in vse osebnosti!

„Slov. Narod“, kteri je vprašanje zedinjenja vseh Slovencev iz pozabljenosti zopet z vso odločnostjo na dnevni red postavil, vselej zagovarjal in vedno oživljal, prizadeval si je vedno biti organ

vseh Slovencev, naj prebivajo kjer koli v naši raztrgani dragi domovini.

Domoljubna dolžnost vseh slovenskih rodoljubov je torej, da list z naročbo podpirajo, da se vsak trudi za razširjanje njegovo in pomnoženje njegovih naročnikov. To tem bolj, ker „Slov. Narod“ ni nobeno dobička iskajoče, tem menj dobiček imajoče početje, temuč so ga nekteri rodoljubi s žrtvami in iz ljubezni do narodne reči ustanovili. Vsak dozdani prijatelj naj skuša pridobiti vsaj še enega naročnika. Sramotno za slovenstvo bi bilo, ko bi moral edini politično-narodni list ležati na ramah posameznih rodoljubov. Kakor brž bo brez izgube mogoče, bode se list povečal in cena ponižala.

„Slov. Narod“ bo izhajal od novega leta spremenjen (stran v tri predale) in bode veljal kakor do zdaj v Mariboru brez pošiljanja na dom za vse leto 8 gld., za pol leta 4 gld., za četrt leta 2 gld. 20 kr.

Po pošti prejeman: Za vse leto 10 gld., za pol leta 5 gld., za četrt leta 2 gld. 60 kr.

Naročnina naj se brž ko mogoče pošilja naravnost na „Administracijo Slov. Naroda“ v Maribor.

V Mariboru konec decembra meseca 1869.

Lastniki in vredništvo.

21. december

je bil že pred letom 1867 pomenljiv dan za — pratikarje, ki so bili opazili, da je na ta dan na naši polovici sveta noč najbolj dolga, dan pa najkrajši. Dasiravno že toliko tisoč let na ta dan luč in tema ni enako razdeljena, vendar je oboje enako razdeljeno med vse ljudi, ki torej do leta 1867 niso imeli razloga zarad njega posebno se veseliti, ali pa posebno žalovati. Od leta 1867 ima 21. december v naši polovici države že nekoliko več pomenljivosti, upamo da ne stalne. Ne bomo govorili o tistih ustavozvestih, ki so zarad ustave na ta dan dane tudi letos napravili svoje pojedine. Ustaven dan je postal za te baže ljudi premakljiv praznik. Od februarja so poskočili na december, mislimo da bi šli ti ljudje če bi ne bilo drugače s svojimi svečanostmi tudi v — april. Pomenljiveje že je, da je ustava, ki se je pred dvema letoma oklicavala kot nerazrušljiva podlaga naši državi, danes prišla že med njenimi očaki in prijatelji ob toliko kredita, ka z nova iščejo nove, boljše podlage. Še pomenljivejše bi bilo, ko bi se bili v merodajnih krogih naučili, da je trhljena vsaka podlaga, ktera ne bo osnovana iz svobodno-zdru-

Listek.

Narodopisne slike iz našega naroda.

VI. Škrijó Nemškutar.

Škrije iz Ljubljane.
Ma hlače preklane.
Papirat klobuk.
Če veter potegne
Pa gre fuk, fuk!
Narodn. dražilka.

(Dalje.)

Iz mojih otroških let se še spominjam škrijcarske pesmi, ki je refrén imela: „in kling—klank—kloribus, was uns der bauer geben muss.“ Škrije je bil hud kmetovsk oderuh, in sicer je bil tem huji, ker je kmeta, kakor se pravi: brez noža odiral, in brez britve bril. Škrije je djal, da kmet za druga ni na svetu, nego zato, da gospódo redi, in da se na njem ušivi in boljši mrčes naprej plodi.

Med škrijcem in med kmeti bila je nesprestana vojska. Škrije je kmeta vsčipnil, kjer in kolikor ga je le mogel. Kako so se pa znali časih kmetje nad škrijcem maščevati, naj sledeči resnični prigodek pove.

Posesnik ene najlepših grajščin savinske doline je bil kakor sam živ ogenj proti svojim podložnim kmetom. Za vsak tudi najmanji prestopok je dal kmetom, časih od ene cele vasi naenkrat, na grajščinskem dvorišči porierič palice odšteti. Naj nedolžnejše veselice je svojim podložnikom zabranjeval, in to, kakor so ljudje rekli, iz samega črtenja. Težko je reči, ali je bil strah, ali gnev njegovih podložnikov proti njemu veči. Pa kaj se zgodi! Bil je „na gori“ cerkven shod. Grajščak je vsako in sledno leto tje šel na božjo pot, ne da bi morebiti pokoro delal za svojo polno torbo grehov, ampak zato, da se je do dobrega vpehal in razznajil, ter si s tem tek do jedil na novo obudil. Kmetje so mu že dolgo obečavali, da mu bodo kaj naredili. Pomenili so se in vstanovili, da mu bodo na shodu „na gori“ namenjeno breco dali. Med odhodom ga obstopi naenkrat, ko da bi trenil, cela tropa samih kmetov, to da ne njegovih podložnikov, ti so na strani stojé samo mirni gledalci bili. Obstopivši ga kmetje bili so podložniki sednjega grajščaka, ki je z našim grajščakom v jezi bil, in se potem, zaznavši za to breco, ki jo je njegov sosed dobil, še zloradno veselil. Naš grajščak je bil čokasta,

trebušna človečina, kratkega z mastjo zalitega vrata. Njega ni nikoli zeblo, zmerom se je potil, ali je bilo leto ali zima. Po zimi se je kar kadilo od njega, zato je navadno tudi razoglav hodil, svojo žametno s zlatimi nitmi prepleteno čapico v roki držaje. Kmetje dobivši grajščaka v svojo sredo, začeli so se počasi vsi proti sredini gnjesti. Grajščak misleč, da je slučajno / to gnječo prišel, začel je rentaćiti, čes naj se mu vmaknejo, — ali kmetje se niso na njegovo rentaćenje ne za las vmaknili. Na kterej strani se je grajščak iz trume ven zmotati hotel, na tistej je bila večja gnječa. On začne kmete psovati, začne kleti, vse zastonj, kmetje so bili denes kakor gluhi. Gnječa je prešla v stisko, kajti kmetje so od vseh strani skupaj rivali. Nazadnje, ko je on začel kmete zmírjavati, da so suroveži in neotesanci, so kmetje nasproti njega dolžili, da le on sem pa tam riva. Za grajščaka ni bilo na nobenej strani izhoda iz tega zadrgnenega človeškega klopčica. Kako se je grajščaku, posebno pa njegovim trebušini v tem pritiskavanju godilo, to bi bil mogel le on sam opisati, drugi ki kaj takega sam doživel ni, tega ne more. Kake pol ure je to gnjetenje trpelo. Na dano znamenje, da je dosto, se je klopčič kakor sam od sebe zrahljal, in grajščak, ki je popreje le samo eno luknjico iskal, je zdaj imel izhod na vse strani odprt. Pa kako je bil revež zdelan! Njegov popreje tako lepo zaokrožen trebuh, je bil tako prenesen, da je bolj ploščnat bil nego krogličast. Noge je k sebi vlekel, kajti kurja oka so mu bila od podkovanih hribovskih škorn vsa odrta. Sloko se je držal, kajti v gnječi jih je tudi nekoliko s palcem pod rebra dobil, kar je še-le zdaj prav čutil. Še dolga leta potem je časih pripovedoval, da ni nikoli ne popreje ne pozneje toliko sveta skupaj videl, kakor tisto leto „na gori.“ —

Naj še to povem, kaj se je meni piscu teh narodopisnih slik zgodilo! Bilo je jeseni, ne vem več ali leta 1846. ali 1847, pa to je že vse eno. Jaz sem bil fant, star kakih 13 ali 14 let. Pot me je peljala od Žalca gori proti Novemu klostru. Ta, in sicer peš- ali stranska pot, drži čez dva velika občinska pašnika. Prvi pašnik sem brez napastovanja prešel, dasiravno so me že tukaj pastirji nekeko sumljivo opazovali, in bil sem še saj na besedno zabavljanje in zbadanje pripraven. Na drugi „gmajni“ je pa bila druga.

ženih, avtonomnih dežel in narodov. Pomenljivo — Bog daj da bi bilo tudi podučljivo — je, da najbolj talentirani možje nemške stranke, pooblaščenici z ministerskimi pravicami niso mogli oživotvoriti ustave, v kateri narodi in dežele niso mogli najti poroštev svojega obstanka in napredka. Oni nemški možje, ki so kot popularni in priljubljeni zastopniki nemške stranke pred nekaterimi meseci stopili iz parlamenta v ministerstvo, da bi s pomočjo decemberske ustave iz vse Cislantije napravili eno telo, iz ustave en duh, iz svoje stranke enega gospodarja nad vsemi drugimi, danes ne de vsega tega niso celo nič dosegli, med svojimi privrženci celo so zgubili mnogo svojega prejšnjega zaupanja in vpljiva in sami med seboj v dve stranki razcepjeni stojijo pred prestolom Nj. veličastva odpusta prošé in druga, drugo dolžé.

Trenotek, ko pišemo te vrstice ni nam še znano, kako se je odločil Nj. veličanstvo, ni znano, ali je dobila odpust Taaffe-Bergerjeva, ali pa Giskra-Herbstova ministerska stranka. Gotovo je le, da ste prosili obe stranke svojega odpusta.

Prepričali smo se zadnje dni in se še vsak dan prepričujemo, da slovenski svet z veliko pozornostjo opazuje dogodke na Dunaji. Kakor v dolgi rajdi protivnih si govorice raste ali pade upanje, da zmaga ena ali druga imenovanih ministerskih strank, narašča in pada tudi upanje med slovenskim občinstvom. Zmaga Taaffe-Bergerjeve stranke često zbuja upanje, da se stvari obrnejo na bolje; zmaga Giskra-Herbstova frakcija tudi našim ljudem često rodi strah, da nas čaka še slabša prihodnost, kakor je slaba sedajnost. Tudi mi smo dogodbe pozorno opazovali, toda z našim občinstvom nismo mogli deliti niti upazni niti bojazni. Boj za življenje in smrt ministerskih strank nam velja le kot domači boj ene stranke, ki nam je bila nasprotna do zadnjega trenotka.

V tem boji nas le eno veselí: veselí videti, kako sama sebe pojedá in spodjeda sistema, ki se nam je od prvega trenotka zdela neavstrijska, nedržavniška, krivična in pogubljiva. V tem boji med sedanjimi ministri nas navdaja le ena nada: da samo sebe uniči decemberska sistema, kateri ostanejo protivniki, dokler je bo še kaj. — Menda imajo prav naši rojaki, ki mislijo, da sta Taaffe — Berger bolj pomirljiva in manj zločnata proti Slovanom, vendar do zdaj še nikjer nista razvila svojega programa, nikjer povedala ali pokazala, kaj hočeta dati ali vsaj obljubiti nezadovoljnemu narodu, in dokler tega ne storita, moramo ju za vse grehe in zasluzke decemberske ustave tako odgovorna delati, kakor Giskro in Herbst, nikakor pa ne moremo svojega zaupanja oddajati na prazne nade. Kdor bo hotel kot minister naslanjati se na zaupanje slovenskega naroda, moral bo nam dati drugačna porošta našemu obstanku kakor je §. 19., kateri je do zdaj služil le našim nasprotnikom in se vedno rabil le proti nam. Po dosedanjih skušnjah bi že imel biti čas, da se otresemo otročje zaupljivosti, kateri zadostuje prijazen nasmeh ali zvijačna obljuba za kulisami. Ako smo v ustavni državi ustavni državljani, morajo biti nam vse pravice ustavno dane, ustavno ustrojene in zavarovane. Obljube če še tako lepe sodijo na ustavno — smetiščé!

Ako nimamo zaupanja do te stranke, imamo še mnogo manj strahu pred stranko Giskra — Herbstovo, kar pa hočemo prihodnji obširneje razložiti, seveda razložiti le potem, ako med tem ta stranka popolnoma ne pade, in se ne umakne po cesarjevem sklepu ministerstvu, kteremu bo za obstanek države, srečo in svobodo vseh narodov, ne pa samo za nadvlado enga naroda.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 21. decembra. [Izv. dop.] Konstitucionalno društvo je napravilo v nedeljo 19. t. m. kakor upamo zadnji banket na čast bolnej

Komaj se prenesem čez prelaz, zagledam ne daleč od mene tri fante mojih let in eno deklico okoli kurišča se loviti. Zapaživši me, zaleté se s krikom: škrije, škrije, škrije! proti meni. vsak s svojim na brezovi mladiki navezanim bičem v roki. No, sem si mislil, zdaj smo pa še skupaj, kaj bo! Vsi trije fantje so bili bosi in razoglaví. Klobuki so jim pri kurišču ležali, obutelj pa brž ko ne doma za pečjo. Vzadaj je tudi deklica za njim, z zbudeno nogo prišantala. Jaz sem šel svojo pot naprej, ko da jih niti videl ne bi, to da videl sem jih dobro. Jaz sem se jim hotel zogniti, eden me za roko dukne, pa odvažno praša: škrije kam greš? Jaz ga hudo in zaničevalno pogledam, kolikor sem le mogel, pa nič ne odgovorim, češ ta pogled naj ti bo zadosten odgovor! Hočem se na drugo stran zogniti, ali v ta hip me eden s pestjo v rebra sune: stoj! kam greš? — Jaz: kaj je to vam mar! — Zdaj me največji zmed njih za roko zgrabi, me potrese pa v lice zarenčé: ne boš povedal kam greš? Povej! — Mislé si: pamet je bolje kot tepež, rečem, da sem v grajščino Novikloštar namenjen. Ali s tem ni bila stvar pri kraji. — „Prekrižaj se!“ reče s zapovedajočim glasom vodja. To zahtevanje je pa meni vendar preveč bilo, dal bi se bil preje do krvavega pretepsti, predno bi se bil pred temi poglavci prekrižal bil, in že mi je bilo žal, ka sem na prvo vprašanje odgovor dal. Hudi kreg in prepír se začne med nami. Pastirji so že sod čez me držali, ter mi z raznimi kazni grozili, če se pred njimi ne prekrižam. Sam ne vem, kako mi je na misel prišlo reči: če me pri miru ne pustite, hodete vsi trije soldatje! Zdaj so naenkrat nekako blagi, nekako krotki in voljni postali. Brž ko ne so si mislili, da imam res oblast jih v soldate spraviti. Deklica, to mojo grozno čuvša, je koj začela enega fantov, brž ko ne brata, na stran vleči. V tem stopi še en popoten mož v dolgem modrem plašči čez prelaz. Mož je šel v mislih memo nas, pa se ni brigal za to, kar mi med seboj imamo. Jaz bi ga bil lahko na pomoč pozval, pa ga nisem, ker me je bilo tega fantov sram. Ampak drugače sem naredil. Ko mož memo nas preide, stopim naglo za njim in za njegovim širokim plaščem. Fantje se niso upali mene v tem zavetji prijeti, ali jim je pa zagrožena soldačija korajžo vzela bila za moževim hrbtom; ker se drugače nisem maščevati mogel, sem jim osle kazal. Fantje so pa zapeli:

ustavi. Zopet se je kadil šampanjec in navdušeno govorili ustavoljubni možje za ustavo, nemškutarsko svobodo in zoper Slovane. Prvi je spregovoril prvo sednik konst. društva Dežman in napil cesarju, za njim je govoril prejšnji predsednik mestni župan Suppan za ustavo, in kaj smešno mahal po federalizmu. „Če že sedaj nekteri pravijo, da je dualizem v pogubo Avstrije, kako bo še le plurizem!“ blizo tako jo je zavil. Da so ustavni krog dopolnili, napil je še nemški apostol v slovenski deželi profesor Heinrich svobodi (!!) in meščanskemu ministerstvu, ki se tako možato zanjo poteguje. Bili so res vsi tako navdušeni, da gotovo še danes čutijo. Krasen kontrast konstitucionalnemu popivanju je bila pa v nedeljo tretja predstava dramatičnega društva. V igri „Gospod Čapek“ je bilo vse tako izvrstno izpeljano, da se od vaje-nih glediških igralcev ne more več zahtevati, posebno se je razkazal g. H. (Gašpar), ki je svojo nalogo tako rešil, da mu je od vseh strani plosk odmeval. V spevoigri „Tičnik“ je s težko radovednostjo pričakovalo občinstvo, kako bode gospodičina N. (Ljuboslava), sicer že v čitalnici dobroznana pevkinja, na glediškem odru rešila svojo nalogo. Mnogo se je stavilo v njo, a vse to je bilo čisto malo proti temu, kakor se je ona odlikovala. Ni čuda, da so med celo igro leteli venci na oder. Pa tudi petje in igranje Zorinke, Poljanca, Zelenkoviča in zborá je bilo tako, dovršeno, da je bilo občinstvo prav zadovoljno, in želeli bi bilo, da bi bile vsaj dve predstavi v mesecu. Gledišče je bilo prav polno, a vendar v partérji ne tako, kakor pri prvih dveh predstavah. Kaj je vzrok temu? Vsi stanovi so bili tu zastopani, samo dijakov, kojih je bilo preje mnogo, je manjkalo. Upamo, da ne zarad mlačnosti, kajti mladina kaj rada obiskuje gledišče, še nemško, koliko bolje slovensko. Mislim, da je je odvrnila malo previsoka vstopnina, kajti vsak ve, da dijaki niso tako denarni, in zarad tega imajo že od nekdaj svoje vstopnice po znižaneje ceni, in nemški „theaterkonsortium“ jim je tudi daje — dramatično društvo pa ne. Vzrok mislim je ta, da bi dramatično društvo škodo imelo; da to ne more biti, videlo se je pri tej predstavi, kajti bilo bi še kakih trideset dijakov lahko šlo v parter — tako pa nikamor niso šli. Upam, da si drugokrat slav. dramatično društvo stvar natanko premisli, in da če količkaj mogoče, slovenski mladini zniža vstopnino.

Iz Maribora. [Izv. dop.] (Državni zbor. — „Zvon“. — Društvo sv. Mohora. — Matica.) Delavnost državnega zbora je zdaj, kakor nam novine sporočajo, skoro izključivo v odborih usredotočena. Najvažnejši je ustavni odbor, kjer so ministri nedavno hudo skušnjo imeli prestati. Pri tej priložnosti se je tudi naš g. Svetec zdramil ter nekoliko vprašanj ministru Iskri stavil. Opomniti je, da ministri vselej, kedar kateri slovenski poslanec na njih vrata potrka, nejevoljno in prav zvijačno, ter prisiljeno odgovarjajo. Vidi se, kako nevešč jim je „slovensko vprašanje.“ Naj pa se naši poslanci tega ne bojé in naj jim ostro vprašanje ne preseda. Bolj ko pojdejo ministrom do živega, večé bode jih zaupanje pri Slovencih in večé bode skoz to tudi jih moč, kajti brez slovenskega naroda in njegove podpore bi oni na Dunaji bili zares „ritter von der traurigen gestalt.“ Posebno pa prosimo naših poslancev, naj se s Poljaki le pod to pogodbo trdno zavezujejo, ako jim ti tudi svojo podporo obečajo. Previdnosti je našim poslancem jako treba. Najbolje bi bilo, da se poljskemu zahtevanju brž ko mogoče tudi naša resolucija pridruži. Slovenskim poslancem, ki so itak brez pravega naročila na Dunaj prišli, je prav lahko in po zakonih tudi dovoljeno, svojo lastno resolucijo stavljati. Glavne točke so znane. Oni naj tirjajo za slovenske dežele slovensko skupino, „zedinjeno Slovenijo“, in pa samoupravo v cérkvi, šoli in v pravosodji. Naj naši poslanci to, kar se jim je v deželnih zborih zabranilo, v državnem zboru popravijo. Tega pa naj naši poslanci nikakor ne dopuščajo, da bi se samim Poljakom kaj dovolilo, nam in drugim nezadovoljnim pa nič. Naj naši poslanci sprevidijo, kako smešno bi za njih in za slovenski

Anza Panza peč podrl,
Noter zlezel, gor podprl,
Štruklje spekel, sam požrl,
D... a spekel, tebi dal!

Pri teh zadnjih besedah so vsi kakor na komando roke stegnili, in s prstom na mene pokazali, in potem po žnabljih pobrundali.

Naša pohabljena osebna in topična imena so skoz škrijčevo maslo. Kako je nemški škrije naša imena skvarjeval, za to imamo na milijone primer. Manje je poznano, kako je laški škrije naša imena pojahal. Mesto mnogih tukaj samo en primer, in sicer ne iz primorskih strani, ampak iz Štajarskega. Popović v svojej knjigi: „vom meere“ pripoveduje, da je nek Lah iz Ljubljane do Gradca popotvaje v svoj dnevnik zapisal, da na tej cesti, če sem si prav zapametil tale mesta leže: „Alla Bocca, nella Francia, sta. Cecilia, Feisdrec, Maria borgo, Arnauc, alla Gracia.“ Kdor vgane ktera so ta mesta dobi od mene vse vrane od Celja do Ljubljane, pet mehov vetra, ki piha od Trsta do Št. Petra, in če mu še ni dosti, povrh en poln koš oglojenih kosti: pa ker sem ravno dobre volje, in je predmet zanimiv, dam mu že polovico vsakega oblaka, ki splava od Celovca do Beljaka.

Prišel je sušec leta 1848. in ž njim političen in socijalen potres. Po vsej feudalnej Evropi so začeli trhli stebri socijalnega reda pokati, in drug za drugim se razvaljevati. Zdaj je tu, zdaj tam zablisknilo in zagrmelo. Nevihta je bila sicer kratka, vendar je segla starej Evropi globoko do živega korena. Leta 1848. je prineslo fevdalnej Evropi konstitucionalizem, še eno tako leto, in na mesto konstitucionalizma, tega za nas Slovane ptič-miša, bodo stopile republike. — Pa ostanimo pri našem predmetu.

Zemljiščine gosposčine so zgubile svoje pravice, ali prav za prav je te pravice z dolžnostmi proti njim obvezan narod od njih odkupiti moral. V to ime še danes plačuje, in bo še dolgo leta plačeval. Naši kmetje so tačas popevali pesem, od ktere so mi samo te-le vrstice v spominu ostale:

Šribarji, škrijarji,
Ino gospóda ti,
Kak bod' te živeli zdaj,
Kmetje so fraj!

narod bilo, ako bi oni drugim narodom k pravicam pripomagali, sami sebi in svojemu narodu pa ne. Drugim samo za podlagó biti, je slovenskega in vsakega naroda nedostojno in hlapčevsko. — Osnovanje novega lepoznankega lista „Zvona“ smo z veseljem pozdravili. Svetujemo g. Stritarju, naj se drži „Glasnikove“ ustroje, ktera se je Slovencem že prikupila. List bode učenim Slovencem in posebno slovenski mladini jako dobro došel. „Zvonu“ želimo krepke in obéne denarne podpore kakor osnavatelju slovenskega duha in slovenske blagoútnosti. G. Stritar si je res lep in visok cilj postavil, povzdigavati slovenski narod k vilinski višini pesništva in lepih nauk, ki vsakemu blagemu človeku srce in dušo zaljšajo in razveseljujejo. Pisatelji slovenski pa naj g. vrednika marljivo podpirajo in to posebno s priobčevanjem čitanj iz svetovnih literatur, pred vsem iz bogate ruske literature, in s popisi daljnih, obrazovanih krajev in šeg. Po takih primérih se bodo Slovenci iz prozaične vsakdanjosti najboljše izkopalali. — Društvo sv. Mohora je načrt svoje delavnosti za prihodnje leto ravno naznanilo. Eno prošnjico imamo do njega, namreč to, naj si odbor prihodnjé kolikor more prizadene, da bode imenik svojih družabnikov izdal. Tak imenik je velike statistične veljave in nam kaže, kje slovenska reč najbolj napreduje, in kje je še pomoči in več dela treba. Taki imeniki so očitno kazalo narodnega napredka ali nazadka; kajti „številke kričé.“ — Omenjáje slavnoznano društvo sv. Mohora pa se ne moremo vzdržati vprašanja: Ali še „Matica slovenska“ živi ali pa jo je nemara kaka burja odnesla?

Iz Prage, 18. decembra. [Izv. dop.] Nedavno sem Vam pisal o postopanju c. kr. „bezirkssulrata“ na Českem, ter sem pravil, da se mislijo odstaviti vsi oni učitelji, kateri niso volili v okrajna šolska svetovalstva. Koliko se je že od onega časa, kar sem Vam pisal v tej zadevi zgodilo, ne bom našteval, kajti vtegnilo bi Vam vzeti preveč prostora, hočem Vam pa nekoliko o nasledkih takega postopanja naznaniti. — Do zdaj so bili po Českem učitelji narodni; stariši so jim radi izročevali svoje otroke, prepričani, da se otroci na narodni podlagi kaj koristnega naučé. Ti resnično narodni učitelji pa po svojem prepričanju v Hasnerov „bezirkssulrat“ niso mogli voliti, ne lé, ker bi proti svojemu prepričanju ravnali, ampak ker bi ravnali proti volji onih, kateri jih plačujejo in jim svoje otroke izročujejo. In ti narodni učitelji se odstavljajo, in njih posel se oddaja drugim, ki morda niso toliko zmóžni, in kar je glavno, ki bodo skušali nežno mladino z nemčanjem kvariti. S tém mora opozicija proti novi šolski postavi, mesto da bi ponehaval, le rasti in nezadovoljnost mora biti vedno večja in večja. Zdaj gospodujoči gospodje pač jako malo mislijo na prihodnost; oni ne mislijo da se mora v kratkem vse obrniti in da pride čas namene. Pač bi se morali jako sami sebe zatajevati, ko bi pozabili tako preganjanje vsega, kar je narodno. Strast, in le strast se to more imenovati, je zmeraj večja in večja, kar čutijo dunajski gospodje, da so tla pod njimi že mehka postala, ter se majati začela. Čem huje vaše postopanje, tem hušji bo vaš padeč. — In učitelji? Kaj s temi? Večji del svojega življenja in ves svoj trud so davorali svojemu narodu in njegovi mladini, in za to se spuščajo iz službe. Zato ker vas in vaše naredbe ne malikovajo, zato jih hočete uničiti! Bog nas varuj take svobode! — Odstavljeni učitelji se jemljejo, kar je največ mogoče v službe narodnih zavodov. Tako sti zavarovalnici „Práha“ in „Slavija“ v prvi vrsti v tej zadevi pripravljene célite značajnim učiteljem rane, ktere jim seka taka brezobzirna „liberalnost.“ Posebno „Slavija“ skuša vzeti v svojo službo vse one učitelje, kateri so zgubili svojo službo zaradi tega, ker so zvesto stali za svojim narodom. Eden onih nesrečnih je že v dejajski službi „Slavije“, in v bodočnosti kolikor mogoče, vsi. „Slavija“ in drugi narodni zavodi, s tem ne koristijo sami sebi, temveč celemu narodu. Vsi Slovenci tacim zavodom z srca kličemo „na zdravje“, „Slavijo“ pa, ki si zvesta svjemu imenu in na-

menu, pristréni „dobro došla“ med nami Slovenci. Bodi nam to, kar si bratom Čehom, in podajaj izgled vsim našim narodnim društvom in zavodom!

Politični razgled.

Ministerska kriza ne more ne naprej, ne nazaj, samo toliko je gotovo, da je kriza zdaj oficijelno priznana. Imenujejo se sicer razna imena, katerih nositelji bi imeli ustopiti v ministerstvo. A vse to je samo časninarska igrača, kajti dokler se Nj. veličastvo ni odločilo, ali odpusti Taaffejevo ali pa Giskrovo stranko, toliko časa je tudi abotno govoriti o naslednikih. Obe stranki ste podali cesarju vsaka svojo spomenico. Giskrova stranka baje tirja: 1. cislajtansko ministerstvo naj bode popolno neodvisno in samostalno, tako kakor je ogersko; državni kancelar naj bi se ne smel vtikati v njegova posla; 2. disposicionfond naj se ves izročí v oskrbovanje cislajtanskemu ministerstvu, g. Beust naj ne bi bil več odločiven o tem, kako se ima ta denar rabiti; 3. državna policija, ktero ima zdaj g. Beust, naj bi prešla v roke cislajtanskih ministrov. — Sliši se, da Beust ni zadovoljen s temi pogoji in po vsej pravici ugovarja; da on tudi kot minister zunajnih zadev ne more postopati, kakor bi tirjala državna korist, dokler mu vedno v oči bije slabost in nesloga cislajtanska in da Avstrija proti drugim državam toliko časa ne more biti na svojem mestu, dokler se ne poravnajo ustavne homatije. — O spomenici ministerske manjšine ni še nič določnega prodrlo v javnost, kakor se vse dotične vesti morejo opirati na nezagotovljene govornice, skoraj nikjer pa ne na dejanja.

Iz državnega zbora ni mnogo poročati. Gosposka zbornica je po sklepu poslanske zbornice dovolila postavó, vsled ktere se smejo davki l. četrtrletje prihodnjega leta pobirati po finančni postavi dani za tekoče leto — stara miserija, da proračun ni nikdar o pravem času dovoljen! Poslanska zbornica je storila po temeljitem razgovoru velevažen sklep, da se gospodje poslanci gredo počit na božične praznike in da se zopet snidejo 17. januarja. Na zvidanje! Do tje bo menda nerešeno ostalo ministersko vprašanje.

Z velikim veseljem smo opazili, da se je slovenski poslanec Svetec začel krepkeje in češče oglaščati v federalističnem in slovanskem smislu. Tem raje zapisujemo to v svoje predele, ker smo zlasti njega nekđaj grajali, ker je nasprotno postopal. S pravo nevoljo pa smo brali v „Tagespost“, kako je minister Giskra odgovarjal, ko je Svetec kazaje na Angleže in Fenjance razpeljal, da je tudi v Avstriji treba iskati podlage, na kateri bi se mogli začeti dogovori o sporazumljenji (anknüpfungspunkte). V največi razdraženosti mu je bajé Giskra med besedo zakrčal: ja wohl, aufknüpfungspunkte! to je po Giskrovih mislih: prilike — obešati nezadovoljne narode! Takega cinizma že dolgo ne vemo iz ust ministra in državnika! Sicer pa naj g. Giskra pogleda v Dalmacijo in videl bo, kaj se da opraviti z vešali, g. Svetec pa naj se pri takih skušnjah resno prime pesnikovega svara: „Domovine, drage domovine se okleni!“ in ako bo po tem dosledno ravnal, prijatelji bomo, kakor smo bili nekđaj!

Poljaki imajo malo zahvale, še manj pa vžitka za svoje sodelovanje v državnem zboru. Sicer pride gališka resolucija v kratkem na dnevni red, t. j. do prvega branja. Kđaj pa pride do pretresovanja in glasovanja, to sam večni Bog vedi! Poljaki imajo tem menj upanja, da se jim njih resolucija reši po tirjatvah galiških volilcev, ker je ministerska večina v svoji spomenici na cesarja opisala gališke tirjatve kot predaleč segajoče, torej nesprejemljive. Poljakom se bode pač ponudil kakoršenkoli kompromis, ali s

Pa so se res škrijci in gospóda tačas černo držali, kakor maček, kader grmi. Leto 1848. je škričja pokopalo. Za njegovo smrtjo ni nobeden žaloval, veliko pa se jih je veselilo, nadejaje se, od sih dob boljih časov. Škričje je za naš narod denes le še historična oseba. Mesto njega se je pa v isti čas porodil nemškutar. Porodil se je bajé pod tistim znamenjem, pod ktereга vplivom stoje 1. Avstrija, 2. Magjarország in 3. turško cesarstvo. Kdo ga je ravno za nemškutarja krstil, to ne vem. Toliko je pa gotovo, da izmed vseh novo skovani slovenskih besed se ni nobena tako vdomačila, kakor ta. Zanimivo bi bilo tedaj vedeti, kdo je bil kovač te besede? Če kdo ve za-nj, naj ga pove! Ga hočemo med prve naše filologe postaviti. Kdor je pa god bil kovač te besede, gotovo jo je v ognji svete jeze in bridke svoje čmernosti zvaril in ojeklenil, kajti še denes kljub dvadesetletnej vsakdanjej rabi se jej ne pozna, da bi se bila le malo zbrusila, le malo zlizala. Za bótro je bila nemškutarju germanizujoča, centralizujoča avstrijska vlada pod Bachom, Šmerling mu je birmo vezal, Jiskra in Herbst pa denes devico Slovenijo za-nj snubita.

Nesreča je bila za nemškutarja, da so se z njim vred leta 48. celi roji mladih Slovencev porodili, ki tudi devico Slovenijo od svoje strani snubijo. Kdo jo bo dobil: ali mi fantje, ali lump Nemškutar! kaj?

Škričje je naš narod na žive mebe drl, nemškutar je pa še huji, on naš narod vbija. Škričju je bil naš narod zopern, zato ker je bil kmečki in hlapčevski narod; nemškutarju je pa zopern zato, ker je slovenski narod. Nemškutar je v nekem obziru le škričje redivisus, in tedaj postaven dedičjegove naloge. Škričju je bilo vse na tem ležeče, da naš narod v neizobraženosti, v neumnosti ohrani, ker je samo ob narodovi neumnosti shajal in živel. Nemškutar pa na to dela, da našo narodnost sredstvom nemških ljudskih škol ubija. Policija, javna in skrivna, in vojništvo mu stojita kot mogočna zaveznika podpirajoča ga na strani, nemškutar samo migne, in obadva planeta kot risa po našem narodu. Fiat applicatio Janjče et Velče! — Ker je bil Slovenec kmet škričju podložen, zahteva tudi nemškutar, škričjev naslednik, da mu je slovenska gospóda, slovenska inteligencija pokorna, pa se strašno repenči, če ni. Tarča, v ktero nemškutar svoje pušice strelja, je

slovenstvo; zato nam še tega imena prav ne privošči. „A kaj, mi smo Kraujci in ostanemo Kranjci, pojdte k vsim hudičem z vašim izmišljenim slovenstvom!“ Na takih in enakih besedah se nemškutar pozna.

Svoj glavni kvartir postavil si je nemškutar v našem srcu, v belej Ljubljani, dobro vedé da nas tam najčutljiveje zbosti more. Kakor imajo cigani svojega izvoljenega kralja v Londonu, ravno na isti način imajo nemškutarji svojega generala v Ljubljani. Ali hočete, da ga z imenom imenujem? Hodte k K pod Š goro, tam bodete njegovo ime zvedeli, če ga še res ne veste. — Enkrat pride eden mojih prijateljev k meni, pa me praša, kje bi mogel voljčje masti dobiti. — Voljčja mast! zakaj ti bo? — On se zloradno namuzne, pa mi reče, da hoče Ljubljančanom en „špas“ narediti! — Z voljčjo mastjo! kako to? — Da, da z voljčjo mastjo! in sicer tako-le: Jutri je god Karola velikega, tistega franaškega cesarja, ki je slovensko samostojnost razbil, in naš narod pod jarem sklučil. Njemu na čast bom namazal ž njo po noči vse četiri voglé hiše nemškutarskega generala, drugo jutro bodo psi iz celega mesta vkup tekli, in pred hišo mesto mačjega deru, pasji koncert intonirali! — Jaz sem se srčno smejal nad to poglavsko zduho. Veš kaj, sem mu djal, volčje masti boč težko kje dobil, jaz ti nekaj drugega svetujem. Če že hočeš na vsak način nemškutarskega generala s kakim izvenrednim koncertom počestiti, upotrebi tisto sredstvo, ktereга so se Italjani, ko ste še Lombardija in Venecija naši bili, s tolikim vspehom posluževali! Moj prijatelj mi seže v besede: morda vendar ne misliš, za pet ran božjih na petarde! — Bog obvari, ga potolažim, moje sredstvo je ravno tako neđolžno, kakor tvoja voljčja mast. Glej da dobiš osličine vode, ž njo poškropi pred solničnim izhodom hauptkvartir, postavi se potem kje na stran pa opazuj in čakaj, boš videl kaj bo! Vsak osel, in v Ljubljani se jih ravno ne manjka, ki bo memo gredoč osličino vodo ovohal, se vstavi in eno ali dve štrofi prav elegično generalu na čast in slavo nagiga. To se je sto- in stokrat pred avstrijskimi kasarnami v Lombardiji in Veneciji zgodilo. Ali je moj prijatelj moj svet vbogal ali ne, ne vem. Pa pustimo te burke, vrnimo jo nazaj k našem nemškutarju.

(Dalje prih.)

publični kompromisi po govorih v zadnjem zboru gališkem menda ne smejo domu hoditi te dežele poslanci. Čas bi že bil, da bi Poljaki spoznali, da jim v sedanji sistemi nikdar in nikakor ne bodo rožice cvetele.

20. decembra se je razglasilo v Rimu papežovo pismo, katero pomajnuje z ozirom na tirjatve sedanjega časa one pregrehe, zaradi katerih se mora grešnik izobčiti iz katoliške cerkve. — Občni cerkveni zbor si je izvolil verski in disciplinarni odbor.

Iz Španske se poroča o novih nemirih. Klicev po republiki ne morejo zadušiti, dasiravno so že marsiktereга tacega klicavca zaprli in jih še zmerom zapirajo.

Iz Pariza naznanja telegraf, da bo cesar Napoleon odpustil svoje sedanje ministre takej, ko se bodo potrdile nove volitve, in da bo Ollivieru naročil, naj sestavi novo ministrstvo.

Razne stvari.

* (Čitalnica celjska) ima 27. decembra ob 7. uri zvečer glavno skupščino, h kateri se č. g. člani vključijo. Dnevni red: 1. govor ravnatelja; 2. predlaganje računov; 3. posvetovanje v naročbi časopisov; 4. posvetovanje o prodaji časopisov; 5. posebni nasveti; 6. volitev novega odbora.

Celje, 20. decembra 1869.

Dr. Kočvar, ravnatelj.

* (Mariborska čitalnica) je imela zadnjo nedeljo občni zbor. Stari odbor je položil račun in volil se je potem nov odbor. Za prvosednika je bil izvoljen dr. Srnc, za denarničarja prof. Šinko, zatajnika prof. Janko Pajk. Odborniki so, gg.: prof. Šuman, trgovec Morič, dr. Rapoc in dr. Koceli. Nazoči so odstopivšemu prvosedniku dr. Prelogu v zahvalo za triletno vodstvo tukajšnje čitalnice zaklicali trikrat srčen „živio.“ Po volitvah je bila tombola in ples.

* (G. poslanec dr. Razlag) nam piše, da ni bil nikoli v zvezi z dr. Fischhofom, kateremu bi iz lastne skušnje bil prav lahko dokazal, da naš jezik ni „beraško siromašk,“ ter prosi našega g. dopisnika iz Dunaja v 145. listu „Slov Nar.“, naj vpraša g. dra. Fischhofa samega, ter naj njegov odgovor prijavi.

* (Za obleko revnih šolskih otrok) je vrgla veselica v ljubljanski čitalnici 300 gl. Obleka je bila razdeljena v čitalnici 19. t. m. med uboge šolarčke.

* (Nov zagovornik zedinjenja Slovencev.) „Narod“, novi srbski politični listi dr. Subotiča, vsvojem programu pravi med drugim, „Zedinjenje sorodnih elementov v več celoto je v duhu našega časa, oslanja se na načela prirodnega prava in državne koristi, zatorej hočemo zastopati sem spadajoče želje in prizadevanja Slovencev na Kranjskem, Koroškem, v Gorici in na Štajerji, a tako isto podobne želje naših bratov Srbov in Hrvatov v Dalmaciji.“ Slovenskim čitalnicam torej bodi srbski „Narod“, naš imenski brat, priporočen. Velja na četrta leta 3 gl. in se naroča v Novem Sadu (Neusatz).

* (Amerikansko-slovansko.) „Dan“ piše: V zveznih državah je silo veliko Slovanov, na pr. Čehov, Poljakov, Slovencev i. t. d., kateri so pa v dušnih ročeh brez postrežbe in tako se prijemajo njih vnamarnost v veri in v kerš. življenji. Da se tem pomaga, je slovanski misijonar J. M. Gartner dobil privoljenje, da napravi misijonski ustav za Slovence v Milwaukee-i. od koder bi se pošiljali duhovni pastirji med-nje na vse kraje. Trije škofje so to napravo živo že priporočili, in ustanovitelj sam ravno sedaj o vesoljnem zboru na pomoč kliče verne vse tem zapuščenim in velikrat zanemarjenim Amerikancem.

* (Korist čitalnice na Vranjskem). Iz enega tistih slovenskih mest, kjer zdaj bivajo husarji, piše se nam ta-le dogodbica, katero tem raje priobčujemo, da vrli Vranjčani zvedo, kako njih krasna čitalnica slovi pri husarjih in nemškutarjskih gospodinjah. Naš prijatelj nam piše: „Sinoč sem bil v krčmi, kar je meni navada. Nenavadno pa je bilo, kar sem čul. — V prvi sobi so pili husarji. Menili so se, kako se vojaku godi, kader potuje.

Podčastnik med njimi poprime besedo in pripoveduje, kako si časi vojak brez troškov lahko priskrbi dobro prenočišče. Pravil je: Ko smo čez Vranjsko potovali v Ljubljano, bili smo v čitalnici židane volje pozno v noč, in spočili se potem na mehke postelje. Iz Ljubljane nazaj gredé pa me vtaknejo v neko drugo hišo, kjer je za me pripravljena slaba postelja z raztrgano in vmazano odejo; tako da bi bil raji spal na golih tléh. „Bassama, sem djal po nemški, „če mi ne daste boljše postelje, pa grem gori v čitalnico.“ Komaj sem to izgovoril, vzklikne ženski glas za duri: „Jesus Maria, um Gottes willen! thuen Sie uns nur das nicht an. Ich bitt' Ihnen, Sie kriegen schon a besseres Bett!“ Pa sem tudi potem posteljo dobil, da je bilo veselje. — Husarji, ki so strmeli pri govoru podčastnika — izdihnejo: „Bassama, guter Kerl dieser čitalnica.“ — Za potnike čez Vranjsko „recept.“ —

* (Laška čitalnica) napravi 26. t. m. na dan sv. Štefana „besedo“ in igro: „To sem bil jaz.“ Vse rodoljube k tej narodni veselici vljudno vabi čitalnični odbor.

* (Vabilo). „Bralno društvo v Sodražici“ bode na sv. Štefana večer ob 5. uri napravilo „besedo s tombolo“, h kateri vse čestite ude in sploh vse slovenske rodoljube prijazno vabi Odbor.

P. (Pesmi Borisa Mirana) so se na Dunaji že vse razprodale. Kdor jih želi še kupiti, naj se obrne na bukvarja J. Lercherja v Ljubljani.

* (Imenovanje) G. A. Pesarič je — kakor beremo v zadnji „Wiener Zeitung“ imenovan za deželne sodnije svetovalca pri okrožni sodnji v Celji. G. Pesarič je rojen Slovenec, je nekaj že v Hrvaški uradoval v hrvaškem jeziku in po vsej pravici smemo od njega pričakovati, da bo pravičen narodnemu jeziku, kjer se bo to njega dostajalo.

* (G. deželni predstojnik Konrad pl. Eybesfeld) je pristopil konstitucionalnemu društvu ljubljanskemu. Svobodna mu pot, koder hodi privatna oseba g. Konrad; kamor pa stopi g. deželni predsednik, moral bi si to poprej dobro premisliti, zlasti če stopi v društvo z Dežmanom in Klunom, o katerih mu mora znano biti, na kašnem glasu sta med neizmerno večino kranjskih prebivalcev.

Denašnji izdaji smo pripolozili 500 vabil na Stritarjev „Zvon.“ Bilo nam je le toliko vabil poslanih, torej jih nismo mogli priložiti vsem listom.

(1)

Razpisane službe.

Pri vzajemni zavarovalni banki „Slavija“ se bodo oddale službe kancelista, praktikanta in več popotnikov za dobre provizije. Ponudniki naj izvolé vsaj do 30. decembra 1869, najkasneje do 5. januarja 1870 oddati svoje prošnje pri podpisane v špitalskih ulicah, hiš. št. 269 v Ljubljani, kjer se more tudi vse natančneje zvedeti.

Pogoji so: kancelist in popotniki morajo založiti primerno kavejco — vsak služabnik ali uradnik banke pa mora biti slovenskega jezika popolnoma zmožen v besedi in pismu.

Dovoljujem si čestitemu občinstvu naznaniti, da gospoda Ulrich in A. Lesjak ne stojita v nobeni zvezi z banko, da torej tudi nista pooblaščenca za banko „Slavijo“ sklepati kakovšnih kupčij ali opravil, ali na bankino ime sprejemati denarje.

V Ljubljani, 20. decembra 1869.

Jan. Lad. Černy,
glavni zastopnik banke „Slavije.“

(1)

Najlepšo izbirko daril za praznike

brez vprašanja ponuja

Thiel-ova najprva in največa prodajalnica
biserov, zlatnine, srebernine in kineškega srebra.

Nova in času primerno opravljena

prodajalnica v gosposkih ulicah, v Payerjevi hiši
v Mariboru.